

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

Kamerbrief Zorgprofessionals in Caribisch deel van het Koninkrijk

Aanleiding

In de beleidsstaf van 25 november jl. is de beleidslijn van de Kamerbrief omtrent de ministersplaatsen met u besproken. De voorbereidende nota voor dit overleg is nogmaals ter informatie bijgevoegd. Op basis van dit overleg heeft u uw steun uitgesproken voor deze aanpak. Daarnaast heeft u gevraagd om jaarlijks deze inzet te monitoren op effectiviteit. Dit is verwerkt in de brief samen met de agendering van de programmamanager zorgcapaciteit tijdens het Vierlandenoverleg OCW jl. Verder zijn er alleen tekstueel aanpassingen gedaan ten opzichten van de brief die geaccordeerd is door SVWS.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd:

- Akkoord te gaan met deze gezamenlijke Kamerbrief met SVWS;
- De brief te tekenen voor verzending naar de Kamer.

Toelichting

In de brief wordt ingegaan op de alternatieve regeling voor de ministerplaatsen vormgegeven door een integrale aanpak om de aansluiting tussen zorgopleidingen en het Caribisch zorgveld te verbeteren. Deze aanpak zal de komende drie jaar worden uitgevoerd door de aangestelde programmamanager in het Caribisch gebied. Daarnaast zullen de instellingen in Europees Nederland gevraagd worden om rekening te houden met Caribische studenten conform de wetgeving en transparant te zijn over de toegepaste selectieprocedures en de daar bijbehorende onderbouwing.

Naar aanleiding van uw opmerkingen en vragen in de beleidsstaf wordt bij de uitwerking van de variawet verkend of de plicht om rekening te houden met de belangen van Caribische studenten in selectieprocedures beter in de wet verankerd kan worden, evenals manieren om toezicht en handhaving op dit punt te versterken. U wordt hier separaat over geïnformeerd.

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Datum

27 november 2025

Referentie

56160730

Bijlagen

1. Kamerbrief (met SVWS)
2. Gelakte beslisnota Kamerbrief

Intern OCW afgestemd

IB

Interdepartementaal
afgestemd

VWS

nota

TER VOORBEREIDING

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Datum

22 augustus 2025

Referentie

54105005

Bijlagen

1. Uitkomsten verkenning

Intern OCW afgestemd

IB

Interdepartementaal
afgestemd

VWS

Brief Zorgprofessionals in Caribisch deel van het Koninkrijk

Aanleiding

Ter voorbereiding op het werkbezoek en Ministerieel Vierlandenoverleg Onderwijs jl. op Bonaire ontving u de onderstaande nota en concept Kamerbrief over de Ministersplaatsen. Parallel hieraan is de concept Kamerbrief gedeeld met SVWS. Inmiddels is SVWS hiermee akkoord gegaan met enkele tekstuele aanpassingen. Naar aanleiding van deze nota heeft u gevraagd om een gesprek. In de beleidsstaf van 25 november kan dit gesprek plaatsvinden. In de beleidsstaf zullen géén besluiten van u worden gevraagd. Deze worden – naar aanleiding van het gesprek in de beleidsstaf – opnieuw via de reguliere stukkenstroom aan u voorgelegd.

--

Het Caribisch zorgveld kent grote tekorten aan medisch specialisten en ander personeel. In april 2024 heeft de Kamer de motie Ergin c.s. aangenomen die vraagt om ministersplaatsen of een soortgelijke regeling te herintroduceren om te zorgen voor voldoende opgeleide Caribische zorgspecialisten.

Ministersplaatsen waren jaarlijks ongeveer 40 gereserveerde plekken in bacheloropleidingen (initieel onderwijs) voor studenten uit het Caribisch deel van het koninkrijk, zodat zij directe toegang hadden tot opleidingen met numerus fixus (zoals geneeskunde). Bij het afschaffen van de centrale loting in 2017 zijn deze plaatsen afgeschaft.

N.a.v. de motie heeft een verkenning met VWS plaatsgevonden. Aan de Kamer is toegezegd voor de zomer met VWS een brief te sturen. Vanwege noodzakelijke nadere afstemming met VWS is dit niet gelukt. In verband met uw aanstaande reis naar Bonaire voor het Ministerieel Vierlandenoverleg Onderwijs leggen wij nu een beleidslijn hierover aan u voor. Separaat heeft u de uitgebreide voorbereiding (nota en aanvullende stukken) voor het Ministerieel Vierlandenoverleg Onderwijs ontvangen via de directie Internationaal Beleid.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd:

- Akkoord te gaan met de beleidslijn zoals verwoord in de conceptbrief zodat u deze indien nodig reeds kunt uitdragen bij het Ministeriële Vierlandenoverleg Onderwijs;
- Na afloop van de Ministeriële Vierlandenoverleggen Onderwijs en Zorg in november 2025 en met akkoord van SVWS op de definitieve brief, zal deze aan u worden voorgelegd ter ondertekening en vervolgens verzonden naar de Kamer voor het einde van het jaar.

Kernpunten beleidslijn OCW in brief

Datum
22 augustus 2025

Wij stellen voor de volgende beleidslijn uit te dragen tijdens uw werkbezoek:

- U zet samen met SVWS in op een integrale programmatische aanpak van het tekort aan zorgprofessionals in het Caribisch gebied door verbetering te realiseren van de aansluiting tussen onderwijs en het Caribische zorgveld;
 - Er is hiervoor een programmamanager aangesteld die een inhoudelijk voorstel zal formuleren.
- U zet zelf in op een goede in- en doorstroom van Caribische studenten binnen het initieel onderwijs, door:
 - In te zetten op samenwerking tussen UMC's om het opbouwen van werkervaring en een professioneel netwerk in het Caribisch gebied toegankelijker te maken.
 - Via de zogenoemde 'variawet' die momenteel wordt uitgewerkt, worden selecterende opleidingen verplicht om hun selectieprocedure te onderbouwen en te publiceren. Onderdeel hiervan is dat ze aangeven op welke wijze ze gevolg geven aan de reeds bestaande verplichting (WHW artikel 7.53 lid 3) om rekening te houden met aspirant-studenten uit het Caribisch deel van het Koninkrijk.
- Herinvoering van ministersplaatsen is nu niet gepast vanwege juridische (gelijkheidsrecht) en beleidsmatige (stelsel van decentrale selectie) bezwaren.

Toelichting

Ministerieel Vierlandenoverleg Onderwijs en Zorg 2025

Op 6 november neemt u deel aan het Ministerieel Vierlandenoverleg Onderwijs op Bonaire. Op 19 november zal SVWS deelnemen aan het Ministerieel Vierlandenoverleg Zorg op St. Maarten.

Voor het Ministerieel Vierlandenoverleg Onderwijs staan twee punten op de agenda die verband houden met deze brief:

- 'Brain gain': dit thema is nauw verbonden met de aansluiting tussen onderwijs en de Caribische arbeidsmarkt.
- Zorgcapaciteit: bij dit hamerstuk wordt de programmamanager voorgesteld die zich bezig gaat houden met de verbetering van de aansluiting tussen het onderwijs en het Caribische zorgveld.

De herinvoering van de ministersplaatsen als zodanig is niet geagendeerd, maar is wel belangrijk voor het Caribische gebied, omdat er na afschaffing van de ministersplaatsen in 2017 een verminderde instroom is van Caribische studenten in zorgopleidingen met selectie. Tijdens de kennissmissie in het Caribisch gebied in 2024 is herinvoering van de ministersplaatsen ook met uw ambtsvoorganger besproken.

U heeft aangegeven tijdens het Ministerieel Vierlandenoverleg niet inhoudelijk voorzitter te willen zijn. Bij beide agendapunten zullen de aanwezige directeurs het woord voeren. Wellicht dat u op overige momenten van het werkbezoek gevraagd zou kunnen worden naar de motie omtrent de ministersplaatsen. Daarom wordt u op dit moment hierover geïnformeerd en om een akkoord gevraagd.

Beleidslijn OCW in brief

Integrale programmatische aanpak Caribisch zorgveld

Om meer inzicht te krijgen in de aanpak van de uitdagingen voor het Caribisch zorgveld is er een aantal acties uitgezet:

Datum
22 augustus 2025

- Een uitgebreide ambtelijke verkenning met VWS naar de effecten van ministersplaatsen op het tekort aan zorgprofessionals in het Caribisch gebied (zie bijlage 1 voor uitwerking).
- Er is een programmamanager aangesteld die gezamenlijk gefinancierd wordt door VWS en OCW in het Caribisch gebied, die gaat verkennen wat de mogelijkheden zijn voor verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en het Caribische zorgveld (bijvoorbeeld het stimuleren van samenwerking rond coschappen en stages op de eilanden). Dit sluit aan bij de eerder voorgestelde integrale aanpak voor het Caribisch zorgveld zoals benoemd in de beleidsreactie over het onderzoek naar zorgopleidingen¹.
- De programmamanager zal een inhoudelijk voorstel formuleren dat gepresenteerd zal worden aan de stuurgroep Vierlandenoverleg OCW en VWS zoals is opgenomen in de slotconclusies van het vorig Ministerieel Vierlandenoverleg Onderwijs².

Juridische grondslag voor herinvoering ministersplaatsen

Er is nog ruimte om meer rekening te houden met de belangen van Caribische studenten voor gelijkwaardige deelname aan selectie- en studiekeuzeactiviteiten, zodat er voldoende instroom is van Caribische studenten in met name zorgopleidingen met selectie. Het is echter op dit moment niet mogelijk noch wenselijk om direct over te gaan op herinvoering van ministersplaatsen:

- Ministersplaatsen zijn een vorm van direct onderscheid (positieve discriminatie). Dit raakt aan artikel 1 van de Grondwet (GW). Er zijn strenge voorwaarden aan verbonden om dit in een wetswijziging te regelen.
- Om van artikel 1 GW af te wijken moet een maatregel effectief, proportioneel en noodzakelijk zijn. Eerst moeten alle lichtere opties zijn uitgeput. Dit is nader toegelicht in de bijlage.

Op basis hiervan adviseren we u nu eerst in te zetten op minder vergaande maatregelen:

- Via de variawet wordt de WHW aangepast en worden selecterende opleidingen verplicht om hun selectieprocedure gedegen te onderbouwen, ook in te gaan op de proportionaliteit van de selectieprocedure en deze onderbouwing openbaar te publiceren:
 - Bij de onderbouwing moeten instellingen ook aangeven op welke wijze ze gevolg geven aan de reeds bestaande verplichting (WHW artikel 7.53 lid 3) om rekening te houden met aspirant-studenten uit het Caribisch deel van het Koninkrijk.
 - De gevraagde tijdinvestering en mogelijke financiële consequenties van een selectieprocedure moeten in verhouding staan met de verwachte opbrengsten voor zowel de student als de instelling.
 - Verder dienen opleidingen te onderbouwen hoe de selectiecriteria verband houden met de inhoud van de opleiding en niet onbedoeld ook niet-relevante eigenschappen of achtergrondkenmerken van aspirant-studenten in de selectie betrekken.

¹[Verkenning problematiek zorgopleidingen hbo/wo Caribische studenten | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

²[Slotconclusies Onderwijs en Wetenschap november 2024 Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Evaluatie

Er is nu opgenomen in de brief dat over 3 jaar de effectiviteit van deze gehele aanpak geëvalueerd zal worden. Bij achterblijvende effectieve initiatieven voor instroom van gekwalificeerde zorgverleners in het Caribisch gebied, zal de mogelijkheid van gereserveerde plaatsen voor Caribische studenten opnieuw op tafel komen. De motie wordt met de ambtelijke verkenning, inzet op programmatische aanpak in het Caribisch zorgveld en de maatregelen voor het Europees Nederlandse onderwijsveld afgedaan.

Datum

22 augustus 2025

Eenheid Kabinet

Bijlage 1: Verkenning ministersplaatsen wetgeving en met belanghebbenden

Datum
22 augustus 2025

Er is in samenspraak met het ministerie van VWS een uitgebreide ambtelijke verkenning gedaan naar de effecten van ministersplaatsen op het onderliggende probleem van tekorten aan zorgprofessionals in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

- Er is gesproken met verschillende belanghebbenden, zoals vertegenwoordigers van zorgopleidingen, zowel initieel als post-initieel, studenten van De Geneeskundestudent, en studenten en zorgprofessionals met een Caribische achtergrond, verenigd in de Asosiashon Mediko di Antias (AMA). Hierbij is samen opgetrokken met het ministerie van VWS.
- In de verkenning is onderscheid gemaakt tussen verschillende fasen tussen het moment dat Caribische studenten (voornemens zijn) de eilanden (te) verlaten en het moment van eventuele terugkeer:
 - o Oriëntatie op studie Geneeskunde in Europees Nederland
 - o Selectieprocedures
 - o Start en doorlopen initiële opleiding in Europees Nederland
 - o Coschappen
 - o (Keuze en selectie voor) specialisatie (aios)
 - o Terugkeer naar de eilanden

Oriëntatie op studie Geneeskunde in Europees Nederland

- Uit de gesprekken blijkt dat het erg moeilijk is om je vanuit de Caribische eilanden te oriënteren op studeren in Europees Nederland. Slechts één van de Europees Nederlandse Geneeskundeopleidingen is aanwezig bij informatiemarkten in het Caribisch gebied en dan ook nog niet op alle eilanden.
- Het is vaak niet mogelijk om op afstand te 'proefstuderen' of aan een meeloopdag deel te nemen. Er zijn vaak geen digitale oriëntatiedagen. Geneeskunde is gericht op de Europees Nederlandse student.
- Voor Caribische studenten kan ook taal een belemmering zijn.
- OCW werkt via het koninkrijksbrede programma Strategic Education Alliance (SEA) aan de voorbereiding van toekomstige studenten en het verbeteren van het studiesucces.
- Daarnaast komt in mei een tool online waarin Caribische studenten die in Europees Nederland willen studeren een persoonlijk overzicht kunnen maken van alle zaken die ze hiervoor uit moeten zoeken en regelen. Ze hebben daar nu gebrekkig zicht op, wat een succesvolle start in Europees Nederland belemmert.

Selectieprocedures

- Aspirant-studenten van de Caribische eilanden ervaren hogere drempels bij deelname aan de selectie dan studenten uit Europees Nederland.
- Studenten worden soms verplicht fysiek aanwezig te zijn bij selectieactiviteiten in Europees Nederland.
- Als digitaal kan worden deelgenomen aan een selectieonderdeel is dat soms op tijdstippen die op de eilanden midden in de nacht vallen.
- Er zijn voor zover bekend twee instellingen die de mogelijkheid bieden om op Curaçao aan de selectie deel te nemen. In dat geval moeten aspirant-studenten van de andere eilanden nog steeds reizen naar Curaçao. Voor

studenten van de bovenwindse eilanden zijn de kosten en tijdsinvestering daarvoor aanzienlijk.

- Daarnaast zijn er verschillen op het gebied van cultuur en zorgcontext in het Caribisch gebied en Europees Nederland waar niet altijd rekening mee wordt gehouden in de selectieprocedures. Dit zorgt voor bias in de procedure, terwijl dit zaken zijn die voor het succesvol doorlopen van de opleiding tot arts (om in Caribisch gebied aan het werk te gaan) niet per se relevant zijn.

Datum

22 augustus 2025

Aangepaste selectieprocedures als inzet instroom Caribische studenten

- De wet verplicht opleidingen om bij het vormgeven van hun selectiemethode "rekening [te] houden met de belangen van aspirant-studenten afkomstig uit de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba onderscheidenlijk Aruba, Curaçao en Sint Maarten."
- Uit de Memorie van toelichting bij de Wet Kwaliteit in verscheidenheid (KiV) blijkt dat "met de instellingen en het Caribisch deel van het Koninkrijk [moet] worden onderzocht hoe deelname aan de selectieprocedures zo goed mogelijk vormgegeven kan worden, zodat de aspirant-studenten uit dat deel van het Koninkrijk op gelijkwaardige manier kunnen deelnemen. Dat geldt eveneens voor deelname aan studiekeuzeactiviteiten."
- In de praktijk blijkt er nog veel ruimte om hier beter op in te zetten door instellingen. Zo kan worden ingezet op meer mogelijkheden fysiek op de eilanden deel te nemen aan selectie, beter rekening te houden met tijdsverschillen, extra tijd te bieden een aspirant-studenten uit het Caribisch gebied voor wie het Nederlands niet de moedertaal is (vergelijkbaar met extra tijd bij het centraal examen).

Start en doorlopen opleiding in Europees Nederland

- Uit de gesprekken komt naar voren dat de start met een opleiding in Europees Nederland erg lastig kan zijn, vanwege grote culturele verschillen, een taalbarrière en ervaren discriminatie.
- Het is belangrijk dat studenten met een Caribische achtergrond hierin goed worden begeleid en steun kunnen vinden bij elkaar en bij bijvoorbeeld ouderejaars studenten die hetzelfde hebben meegemaakt.
- Het koninkrijksbrede programma SEA werkt aan het studiesucces van de Caribische studenten.

Coschappen

- Het is bovendien belangrijk om de binding met de eilanden te behouden tijdens de opleiding. De opleiding tot specialist kan in totaal tot wel meer dan 10 jaar duren. Dat betekent dat een jonge student van zijn 18^e tot 28^e levensjaar (of langer) in Europees Nederland heeft gewoond, geleefd, vrienden gemaakt, een partner gevonden, kinderen gekregen. Uit de gesprekken bleek dat veel Caribische studenten bij aanvang van de studie nog wel de ambitie hadden om terug te keren, maar gaandeweg het proces hun leven in Europees Nederland opbouwden en binding met het eiland van herkomst verloren. Vervolgens wordt het telkens lastiger om toch terug te keren.
- Het lopen van coschappen tijdens de opleiding tot basisarts is slechts zeer beperkt mogelijk. Slechts twee UMC's hebben banden met ziekenhuizen in het Caribisch gebied en er zijn maar zeer beperkte plaatsen. Om de band met de eilanden te versterken zou kunnen worden ingezet op het vergroten van het aantal leerplaatsen in deze fase van de opleiding. Ook zouden Caribische

studenten van meer medische faculteiten deze mogelijkheid tot het lopen van coschappen in het Caribisch gebied moeten kunnen krijgen.

Datum
22 augustus 2025

Specialisatie

- Ook richting specialisatie lopen Caribische studenten tegen verschillende drempels op. Zij lopen tegen weerstand of afwijzing aan bij specialistenopleidingen wanneer zij aangeven de ambitie te hebben om terug te keren naar het Caribisch gebied. Docenten uit de initiële opleiding adviseren Caribische studenten daarom om tijdens het solliciteren hier over te zwijgen of te liegen.
- Studenten krijgen bij de selectieprocedures voor specialisatieopleidingen te maken met discriminatie en racisme.
- Specialisaties in Europees Nederland zijn erg gericht op de Europees Nederlandse situatie in de (ziekenhuis)zorg, maar sluiten vaak niet of onvoldoende aan bij de praktijk op de eilanden. Meer generalistische specialisten (huisartsen, of combinaties van specialismen zoals bij opleiding tot tropenarts) zijn harder nodig. Er zou betere voorlichting kunnen komen over en speciale plaatsen beschikbaar gesteld kunnen worden bij zulke specialisatie opleidingen, waarbij een deel van de opleidingen in het Caribisch gebied gevolgd zouden kunnen worden. Financiering kan daarbij de vorm van *bonded medical places* krijgen, waarbij de opleiding en verhuizing volledig vergoed wordt als een arts na afronding van de opleiding vijf jaar in het Caribisch gebied werkt als specialist.

Terugkeer naar de eilanden.

- 60% van de Caribische artsen blijven in Europees Nederland na hun opleiding, terwijl sommigen van hen wel de wens hebben om terug te keren naar het Caribisch gebied, maar dit niet doen.
- Naast het verlies van binding en verschillende drempels in het pad om specialist te worden, zijn er ook verschillende redenen waarom afgestudeerde specialisten niet (terug) willen gaan naar het Caribisch gebied. Daarbij worden onder meer het salaris en doorgroeimogelijkheden genoemd.
- De rol van de werkgevers in het Caribisch zorgveld en de overheden daar is van groot belang bij het creëren van aantrekkelijke incentives voor terugkeer zoals arbeidsvoorwaarden. Er kan ook worden ingezet op langdurige tijdelijke uitwisselingen tussen Europees Nederland en Caribisch gebied, waarbij een arts-specialist meerdere jaren daar werkzaam is en daarna terugkeert naar Europees Nederland en afgewisseld wordt door een collega. Hierbij is het essentieel dat er aandacht is voor duurzame inzet en continuïteit in de zorg. Dit kan voor beide zijden een goede leerervaring creëren.
- Er zouden al op korte tot middellange termijn resultaten geboekt kunnen worden. Hiervoor is het wel van belang dat ook de landen hun verantwoordelijkheid hierin nemen. In het vierlandenoverleg zouden hierover afspraken kunnen worden gemaakt.

Samenwerking mbo zorgopleidingen

- Ook binnen het mbo wordt er door OCW en VWS samengewerkt aan een betere aansluiting van het onderwijs op de Caribische arbeidsmarkt.
- Naar aanleiding van het ministerieel vierlandenoverleg is er een projectleider aangewezen met als opdracht om de opleidingen Doktersassistent en Apothekersassistent per augustus 2024 te starten op Bonaire, Aruba en Curaçao.

- Voor de langere termijn is de doelstelling geformuleerd om met de zorg- en onderwijsinstellingen in de vier landen te komen tot duurzame samenwerkingsmogelijkheden zodat de opleidingen voor deze twee beroepen binnen de regio worden geborgd.
- De ervaringen van samenwerking in deze opleidingen kunnen gebruikt worden om op termijn ook in andere opleidingen samenwerking te realiseren.

Datum
22 augustus 2025

Juridische beperkingen ministersplaatsen

- Ministersplaatsen zijn een vorm van direct onderscheid op basis van herkomst (positieve discriminatie). Direct onderscheid of ongelijke behandeling (in gelijke gevallen) is in beginsel niet toegestaan op grond van de gelijkebehandelingswetgeving, zoals neergelegd in de Grondwet, en internationale verdragen waaronder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Grondrechten kunnen in algemene zin enkel beperkt worden, als dit bij wet is voorzien, de beperking een legitiem doel dient, en de beperking in kwestie noodzakelijk en proportioneel is.
- Het is de vraag of in dit geval ministersplaatsen een effectief, noodzakelijk en proportioneel instrument zijn, omdat er nog vele andere maatregelen zijn die getroffen kunnen worden, waarbij géén direct onderscheid gemaakt hoeft te worden (zie hiervoor). De wettelijke systematiek verplicht nu eerst deze lichtere maatregelen in te zetten, alvorens over te gaan op voorkeursbeleid.
- Deze minder zware maatregelen zullen bovendien naar verwachting sneller het gewenste effect kunnen realiseren, omdat geen wetswijziging benodigd is en ingezet wordt op maatregelen over de gehele keten van instroom, doorstroom naar specialisatie en uitstroom naar de eilanden.